RAADSVERGADERING d.d.

Zaaknummer	Z-18-037293
Voorstelnummer	DOC-21-390510
Onderwerp	vaststellen Recycleplan en keuze recycle-tarief
Agendapunt	
Portefeuillehouder(s)	Dirk Kuipers
Afdelingshoofd(en)	Mandy Postma

Besluit

De raad van de gemeente Medemblik,

gelezen het bijbehorend voorstel van het College van burgemeester en wethouders van Medemblik d.d. 10 mei 2021;

gelet op artikel 108 lid 1 jo 147 lid 2 Gemeentewet;

overwegende dat:

- De landelijke VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) voor 2020 75% afvalscheiding en 100 kilo restafval per inwoner per jaar was;
- Het doel in het VANG-programma voor 2025 30 kilo restafval per inwoner per jaar is;
- In december 2019 de nieuwe dienstverleningsovereenkomsten met HVC zijn afgesloten. Deze gelden tot en met 2025;
- De volgende stap het opstellen van een recycleplan met de bijbehorende doelen en uitgangspunten is;
- Uit de themaraad van 6 mei 2019 bleek dat u het accent wilt leggen op de kostenbeheersing en kostenverlaging en dat de inwoners worden beloond voor goed afval scheiden;
- De gemeente de gemeentelijke prestaties in het afvalbeheer de komende vijf jaar verder wil verbeteren;
- U op 4 juni 2020 de kaders voor het Recycleplan heeft vastgesteld;
- De participatie onder inwoners en kernraden over het recycle-tarief is afgerond;
- HVC de financiële uitwerking van het recycle-tarief heeft uitgewerkt;

b e s l u i t

1. Het Recycleplan vast te stellen;
2. Te kiezen voor recycle-tarief in combinatie met de huidige inzamelmethode;
3. Het maatwerk voor specifieke doelgroepen verder uit te werken. Dit maatwerk meenemen in het voorstel Verordening Afvalstoffenheffing 2022;
4. De eenmalige projectkosten op de volgende manier te dekken:
    1. De post “kosten onderzoek – ontwikkeling – voorbereiding recycleplan” voor 2021 te verhogen met € 25.000 voor eenmalige voorbereidingskosten in 2021;

2. De eenmalige voorbereidingskosten 2022 (€ 385.252) te dekken uit de afvalstoffenheffing. De voorziening afvalstoffenheffing in te zetten om de afvalstoffenheffing op een gelijkwaardig niveau als 2021 te houden;
3. De eenmalige voorbereidingskosten 2023 (€ 40.000) te dekken uit de afvalstoffenheffing.

Aldus vastgesteld in de openbare vergadering van de raad van de gemeente Medemblik, gehouden op .

De griffier, De voorzitter,

Ter besluitvorming

Onderwerp
Vaststellen Recycleplan en keuze recycle-tarief

Aanleiding
Het rijk heeft de VANG-doelstelling (Van Afval Naar Grondstof) bepaald op 100 kilo restafval per inwoner per jaar. Medemblik zit daar met 161 kilo per inwoner per jaar ruim boven. Daarnaast blijven de afvalbeheerskosten verder stijgen: gemiddeld is de afvalstoffenheffing in Nederlandse gemeenten de laatste jaren met zo'n 8% gestegen. Om de kosten beheersbaar te houden en om te voldoen aan de landelijke en lokale doelstellingen, is het nodig om maatregelen te nemen. Uit onafhankelijk onderzoek van Eureco en diverse benchmarks blijkt dat hier een prijsprikkel, recycle-tarief, voor nodig is. Daardoor gaan inwoners hun afval nog beter scheiden.

Op 6 mei 2019 was de themaraad over het nieuwe Gemeentelijke Grondstoffenplan (nu Recycleplan). Tijdens deze avond zijn de inhoudelijke ambities en richtingen voor het nieuwe Recycleplan verkend. Uit de themaraad bleek dat de raad het accent wil leggen op kostenbeheersing/ -verlaging en dat de inwoners worden beloond voor het goed afval scheiden. Dit is eerder ook vastgelegd in het Coalitieakkoord 2018-2022.

Vervolgens heeft de raad op 4 juni 2020 de volgende kaders voor het Recycleplan vastgesteld:
1. De koers voor het recycleplan voor 2025 te bepalen op: daling van de hoeveelheid restafval naar onder de 100 kilo per inwoner per jaar door het stimuleren van betere afvalscheiding en hergebruik van afval van meer dan 80%. Verder het beheersen van de afvalbeheerskosten en minimaal gelijkblijvende hoge service voor de inwoners;
2. Het scenario recycle-tarief verder uit te werken in het recycleplan;
3. De inwoners en de maatschappelijke doelgroepen actief bij de uitwerking van het recycleplan te betrekken;
4. Het resultaat van de participatie als advies mee te wegen in de besluitvorming.

HVC heeft de financiële uitwerking voor recycle-tarief gereed. Het resultaat van de financiële uitwerking is meegenomen in het Recycleplan.

De participatie is afgerond: er is een digitale bijeenkomst met de kernraden op 17 februari 2021 gehouden. Verder is samen met I&O Research een digitale vragenlijst onder inwoners uitgezet. Het rapport hiervan is gereed. De resultaten van participatie hebben we meegenomen in het Recycleplan.

Voorstel
1. Het Recycleplan vast te stellen;
2. Te kiezen voor recycle-tarief in combinatie met de huidige inzamelmethode;
3. Het maatwerk voor specifieke doelgroepen verder uit te werken. Dit maatwerk meenemen in het voorstel Verordening Afvalstoffenheffing 2022;
4. De eenmalige projectkosten op de volgende manier te dekken:
    1. De post "kosten onderzoek – ontwikkeling – voorbereiding recycleplan" voor 2021 te verhogen met € 25.000 voor eenmalige voorbereidingskosten in 2021;

2. De eenmalige voorbereidingskosten 2022 (€ 385.252) te dekken uit de afvalstoffenheffing. De voorziening afvalstoffenheffing in te zetten om de afvalstoffenheffing op een gelijkwaardig niveau als 2021 te houden;
3. De eenmalige voorbereidingskosten 2023 (€ 40.000) te dekken uit de afvalstoffenheffing.

Beoogd resultaat

- Een actueel grondstoffenplan;
- Vastgesteld Recycleplan met daarin de invoering van recycle-tarief per 1 januari 2022;
- Met het invoeren van recycle-tarief wordt uiting gegeven aan de opdracht in het coalitieakkoord: de inspanning die inwoners leveren voor afvalscheiding moeten zij terugzien in hun portemonnee;
- Met het invoeren van recycle-tarief is het vastgestelde doel om onder de 100 kilo restafval per persoon per jaar goed haalbaar;
- Met de invoering van recycle-tarief worden de kosten voor de komende jaren beheersbaar en tevens lager dan zonder recycle-tarief.

Argumenten

1.1 Met het vaststellen van het Recycleplan is er een actueel Grondstoffenplan
In de dienstverleningsovereenkomst (DVO) tussen de gemeente en HVC is vastgelegd dat er een Grondstoffenplan wordt vastgesteld. Hierin staan de afvaldoelstellingen van de gemeente, met de daarbij behorende afweging van milieu, service en kosten. In plaats van Grondstoffenplan is voor de naam Recycleplan gekozen omdat recyclen een ingeburgerde term is en refereert aan het positieve gevolgen van afval scheiden.

2.1 Er wordt hiermee voldaan aan de opdracht uit het coalitieakkoord
In het coalitieakkoord is aangegeven dat de inspanning die inwoners leveren voor afvalscheiding, zij terug moeten zien in hun portemonnee. Recycle-tarief is het enige beproefde systeem die hieraan voldoet.

2.2 Recycle-tarief is essentieel om de afvalkosten te beheersen
Zonder beleidswijziging moet rekening worden gehouden met een forse stijging van de afvalbeheerskosten. De verwerkingstarieven stijgen en de landelijke verbrandingsbelasting blijft ook stijgen. Het restafval wordt daardoor steeds duurder. Om de afvalbeheerskosten beheersbaar te houden, is goed afval scheiden en een verdere verlaging van de hoeveelheid restafval noodzakelijk. Een financiële prikkel (recycle-tarief) draagt hieraan bij.

2.3 Inwoners krijgen directe invloed op de hoogte van hun afvalstoffenheffing
We hebben nu een vast tarief voor de een- en meerpersoonshuishoudens, dit heet vlaktarief. Met het huidige vlaktarief wordt de inwoner niet direct beloond voor goed scheiden. Met het invoeren van een financiële prikkel (recycle-tarief) worden inwoners wel direct beloond. Naast een vast tarief is er een variabel tarief. Het variabele tarief houdt in dat iedere keer dat men restafval aanbiedt, men hiervoor moet betalen. Inwoners die hun afval goed scheiden betalen hierdoor een lagere (variabele) heffing, inwoners die dat niet of minder goed doen, krijgen een hogere rekening.

2.4 Met de invoering van recycle-tarief worden de landelijke doelstellingen bereikt
In 2020 werd in Medemblik 161 kilo per inwoner restafval (fijn en grof) ingezameld. In vergelijking met veel andere gemeenten een redelijk goede score, maar nog wel ruimschoots boven de landelijke VANG-doelstelling voor eind dit jaar (75% afvalscheiding en 100 kilo restafval per inwoner per jaar). Met recycle-tarief kan deze doelstelling wel worden gehaald. Landelijke ervaringen maken dit duidelijk. Bijna 100% van de gemeenten die nu onder de 100 kilo restafval per inwoner zitten, werkt met een financiële prikkel.
Ook voor Medemblik is dit goed haalbaar: van de 131 kilo fijn huishoudelijk restafval is slechts 27 kilo echt restafval. De overige afvalstromen horen niet bij het restafval, maar hoort bijvoorbeeld in de bak aan huis voor groente-, fruit en etensresten of plastic, blik en drinkpakken.

2.5 Andere gemeenten hebben al veel ervaring met recycle-tarief (ook wel Diftar genoemd)
Ongeveer de helft van de gemeenten in Nederland maken al gebruik van een financiële prikkel in de afvalinzameling. En dit aantal gemeenten groeit nog steeds. Er is dus al veel ervaring opgedaan met recycle-tarief. De effecten zijn aantoonbaar: gemeenten met recycle-tarief hebben gemiddeld lagere afvalbeheerskosten en betere milieuresultaten. Ook is er veel praktijkervaring opgedaan met aanvullende maatregelen om neveneffecten als ontwijkgedrag en vervuiling van grondstromen tegen te gaan. De gemeente Noordoostpolder is de eerste HVC-gemeente met het recycle-tarief. Sinds 1 januari 2021 hanteert de gemeente Noordoostpolder als eerste HVC-gemeente het recycle-tarief. Ook hier zijn de ervaringen positief, het restafval is hier 34% gedaald.

2.6 Onze inwoners staan positief tegenover recycle-tarief
I&O Research heeft een onderzoek uitgevoerd naar hoe onze inwoners denken over recycle-tarief. En welke aspecten en randvoorwaarden zij belangrijk vinden bij de invoering ervan.
Voor het onderzoek zijn 2.500 inwoners benaderd. In totaal hebben 1.022 inwoners de vragenlijst ingevuld. Verder hebben 462 inwoners via een open link de vragenlijst ingevuld. Uit het onderzoek komt naar voren dat
57% van de inwoners recycle-tarief een goed idee vind of acceptabel onder voorwaarden. Ook de aanwezigen bij de bijeenkomst met de kernraden waren positief over recycle-tarief. Wel hadden zij aandachtspunten zoals de angst voor toename van zwerfafval en dumpingen, mogelijkheid afgesloten minicontainers, in kaart brengen van de financiële consequenties en goede communicatie.
Meer informatie over de uitkomsten van het onderzoek staan in het rapport inwonersraadpleging (DOC-21-389131) en de samenvatting van deze inwonersraadpleging DOC-21-389125.

2.7 Onze inwoners staan negatief tegenover restafval op afstand
Bij recycle-tarief zijn er twee keuzes: profiel 5 en 6. Profiel 5 is recycle-tarief met de container voor restafval aan huis, bij profiel 6 moet het restafval naar een ondergrondse container in de wijk worden gebracht (restafval op afstand).
Uit het onderzoek van I&O blijkt dat 53% van de inwoners restafval op afstand geen goed idee vind. Redenen hiervoor zijn:

- de afstand naar de ondergrondse wijkcontainer,
- het lopen met een grote vuilniszak naar de container
- de grote kans op bijplaatsen van afval naast de container.

Dit in combinatie met het antwoord op de vraag “kunt u zich voorstellen dat u het afval op een andere manier probeert kwijt te raken?” waarop 21% “zeker wel” antwoordde, is het verstandig om

te kiezen voor profiel 5. Bij profiel 5 blijft de huidige service gelijk. De grondgebonden woningen houden de bakken aan huis. Het dumpen van afval kost voor deze inwoners dan meer moeite dan het juist aanbieden van het restafval.

Voor het draagvlak van de inwoners is het goed om nu voor profiel 5 te gaan. Echter, bij profiel 6 zijn de milieuresultaten (en daardoor ook de beheersing van de afvalbeheerskosten) beter dan bij profiel 5. In de toekomst kan alsnog de overstap worden gemaakt naar profiel 6. Uiteraard is hierbij een groter draagvlak wel van belang. In de financiële doorrekening heeft HVC een doorkijk gegeven naar de stap naar profiel 6.

3.1 Maatwerk voor specifieke groepen
De financiële prikkel geldt voor alle inwoners. Vooruitlopend op de invoering van recycle-tarief per 1 januari 2022 brengen we dit najaar de voorzieningen op orde zodat alle inwoners hun afval kunnen scheiden. Onder meer worden er GFe-cocons bij de hoogbouw geplaatst.
Voor de sociaal minima willen we (het grootste deel van) de afvalstoffenheffing blijven kwijtschelden. Ook voor de inwoners met een medisch attest willen we maatwerk blijven bieden. Concrete voorstellen voor invulling van dit maatwerk werken wij uit in het voorstel afvalstoffenheffing 2022.

4.1 De eenmalige voorbereidingskosten zijn nodig om recycle-tarief in te kunnen voeren
Om recycle-tarief in te kunnen voeren zijn de volgende aanpassingen / extra eenmalige inzet nodig:

- aanpassing in het belastingsysteem;
- extra inzet handhaving voor een periode van 1,5 jaar;
- extra communicatie;
- kosten projectleiding;
- extra ondergrondse containers.

De totale eenmalige kosten die hiermee gemoeid zijn € 449.902, verdeeld over 2021, 2022 en 2023. Deze kunnen worden gedekt uit de afvalstoffenheffing van het betreffende jaar. Om de afvalstoffenheffing in 2022 ongeveer op hetzelfde niveau als 2021 te houden, kan de voorziening afvalstoffenheffing worden ingezet.

De structurele kosten en effecten voor de organisatie zijn relatief beperkt, namelijk € 42.350. De gemeentelijke organisatiekosten staan in DOC-21-390451.

Kanttekeningen

2.1 Kans op neveneffecten (vervuiling, afvaldumpingen)
Doordat men voor het aanbieden van restafval moet betalen, kunnen inwoners in de verleiding komen om restafval in de PBD of GFTe container te deponeren of om restafval te dumpen in openbaar gebied. Uit de enquête onder inwoners en de bijeenkomst met de kernraden blijkt dat men verwacht dat recycle-tarief leidt tot dit ontwijkgedrag. Er zijn voldoende ervaringen van andere gemeenten om dit met gerichte inzet van communicatie, handhaving en afvalcoaching te voorkomen. Uit deze ervaringen blijkt dat er het eerste jaar extra inzet van afvalcoaches en handhaving nodig is. Daarna kan de inzet weer naar het normale niveau.

2.2 Kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing is geen vanzelfsprekendheid meer
Recycle-tarief kan heel succesvol zijn en juist daardoor een financieel dekkingsprobleem opleveren voor de gemeentelijke begroting. Als het aantal aanbiedingen lager uitpakt dan begroot, ontvangt de gemeente minder variabele inkomsten. Dit financiële risico kan worden beheerst door de variabele inkomsten behoudend te ramen.
Gelet op ervaringen elders denken wij aan een verhouding 80% vaste heffing en 20% variabele heffing. Met deze voorzichtige insteek zullen wij het voorstel verordening afvalstoffenheffingen voorbereiden.

2.3 Kleine bak aan huis voor plastic, blik en drinkpakken
Bij het behandelen van het raadvoorstel "kaders Recycleplan" is toegezegd om bij de verdere uitwerking van recycle-tarief de invoering van een kleine container aan huis voor plastic, blik en drinkpakken te onderzoeken. HVC heeft geen 140 liter bak voor plastic, blik en drinkpakken in haar assortiment. Plastic, blik en drinkpakken is een zeer lichte en volumineuze stroom. Technisch gezien is de massa van deze stroom te weinig om goed uit een bak van 140 liter te kunnen drukken. Een 140 liter bak voor plastic, blik en drinkpakken zou daarom altijd fysiek nagekeken moeten worden: is al het materiaal er goed uitgekomen. Dit is nadelig voor de efficiëntie.
Met recycle-tarief verwachten we een toename van de grondstofstromen. De gebruikelijke 240 liter container zal dan ook nodig zijn om plastic, blik en drinkpakken in te zamelen. Bovendien is het verschil in afmeting nihil en betaal je bij recycle-tarief alleen voor het aantal keren aanbieden van het restafval.
Om bovenstaande redenen is de 140 liter container voor plastic, blik en drinkpakken niet meegenomen in de businesscase.

2.4 De voorgenomen werkwijze moet nog worden beoordeeld aan de eisen van de privacywetgeving
Er zijn vragen aan HVC gesteld over de omgang met de persoonsgegevens. Hier heeft HVC nog geen volledig antwoord op gegeven. Een volledig antwoord is noodzakelijk zodat de voorgenomen werkwijze beoordeeld kan worden aan de eisen van de Algemene Verordening Gegevensbescherming.

Financiën

- prognose komende jaren: stabilisering van de afvalbeheerskosten. Zonder recycle-tarief stijgen de kosten;
- Structureel hogere organisatiekosten ad € 42.350 voor de inning, administratie en opruimkosten buitendienst. Deze kosten worden verwerkt in de afvalstoffenheffing;
- De totale eenmalige projectkosten zijn € 449.902. Deze zijn voor rekening van de gemeente. Een aanloop in de kosten moet worden betaald in 2021, het grootste gedeelte € 385.252 in 2022 en een laatste deel in 2023. De eenmalige projectkosten zijn onder andere het op orde brengen van voorzieningen zoals gfe-cocons en ondergrondse containers, communicatie, afvalcoaching en handhaving, inrichting belastingprogramma en projectleiderskosten;
- In 2021 kunnen de projectkosten worden gedekt door de post "kosten onderzoek – ontwikkeling – voorbereiding recycleplan" met € 25.000 te verhogen;

- In 2022 zijn er hoge eenmalige projectkosten (€ 385.252), maar zien we ook een voordeel op de afvalkosten. Voorstel is om de projectkosten mee te nemen in de berekening afvalstoffenheffing. Om de afvalstoffenheffing op hetzelfde niveau als 2021 te houden, kan de voorziening afvalstoffenheffing worden ingezet;
- De afvalstoffenheffing wordt vanaf 2023 lager. In 2023 zijn de projectkosten € 40.000. Voorstel is om de projectkosten mee te nemen in de berekening afvalstoffenheffing. Met de prognose van het voordeel door recycle-tarief, is er een kostenbesparing in 2023 van € 240.296;
- Verwachting positief resultaat per jaar bij scenario 5: € 219.956, dit komt neer op € 11,66 per woonhuisaansluiting. Met optimalisatie van grof afval geeft scenario 5 een voordeel van € 280.296, dit is € 14,86 per woonhuisaansluiting;
- Scenario 5 geeft 64,05 kilo fijn huishoudelijk restafval per inwoner per jaar minder.

De kosten voor de gemeentelijke organisatie staan in het document DOC-21-370451.

Uitvoering/evaluatie

Na positief besluit over het recycle-tarief, worden de volgende stappen gezet:

- Communiceren richting inwoners. Het communicatieplan (DOC-21-390382) is een samenwerking tussen de afdelingen communicatie van HVC en de gemeente;
- Voorbereiden gemeentelijke organisatie. Ook dit is een samenwerking tussen HVC en gemeente. HVC weet wat er nodig is om recycle-tarief in te voeren en levert om die reden projectcoördinatie. Voorbeelden voorbereiden gemeentelijke organisatie: zorgen voor aanpassen belastingsysteem, zorgen dat er voldoende tijdelijk extra handhavingscapaciteit is;
- Uitvoeren nulmeting: hoeveel afval wordt er met het huidige systeem niet juist aangeboden?
- Acties voor HVC in overleg met gemeente: er voor zorgen dat iedereen goed het afval kan scheiden door bijvoorbeeld het plaatsen van cocons voor groente-, fruit- en etensresten bij hoogbouw en zorgen dat laatste zakkenwijken andere manier van afvalinzameling krijgen;
- Het invoeren van recycle-tarief heeft consequenties voor de inzet van diverse taakvelden. In het document “overzicht consequenties organisatie” is opgenomen hoeveel uren per taakveld.

Communicatie

Voor de communicatie is samen met HVC een communicatieplan (DOC-21-390382) opgesteld. Speciale aandacht gaat daarbij naar een goede en tijdige uitleg over de invoering van recycle-tarief.

Er komen verschillende communicatiemomenten:

- Resultaat participatie (vragenlijst I&O en bijeenkomst kernraden)
- Bekendmaken raadsbesluit;
- Uitleg recycle-tarief richting inwoners.

Bijlagen

DOC-21-390707 - bijlage 1: Recycleplan

DOC-21-370451 - bijlage 2: overzicht consequenties organisatie

DOC-21-390382 – bijlage 3: communicatieplan
DOC-21- 389134 - bijlage 4: verslag bijeenkomst kernraden
DOC-21- 389131 - bijlage 5: rapport inwonersraadpleging recycleplan
DOC-21- 389125 - bijlage 6: factsheet inwonersraadpleging

Raadscommissie d.d.